

KDYŽ CHCEŠ ZABÍT BESTII, STAŇ SE JÍ TAKY

SAM EASTLAND

**BESTIE
V RUDÉM
LESE**

Bestie v Rudém lese

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.cz

x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Sam Eastland

Bestie v Rudém lese – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

SAM EASTLAND

**BESTIE
V RUDÉM
LESE**

SAM EASTLAND

BESTIE V RUDÉM LESE

překlad Jan Podzimek

The Beast in the Red Forest

Published by arrangement with Kristin Olson Literary Agency s. r. o.

© Sam Eastland, 2014

© Faber and Faber Limited, 2014

Translation © Jan Podzimek, 2017

Cover Photo © Veniamin Kraskov, Teresa Otto / Shutterstock.com

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2017

ISBN tištěné verze 978-80-7505-664-1

ISBN e-knihy 978-80-7505-709-9 (1. zveřejnění, 2017)

(Poštovní razítko: Elizabeth, New Jersey. 4. března 1936)

(Zpáteční adresa: žádná)

Adresát:

Odborový svaz ocelářů, 11. oddělení, Jackson Street,
Newark, New Jersey, USA

Chlapi, dneska odjíždím!

Mám sbaleno a mířím vstříc novému životu v Rusku. Zajistili mi práci, ubytování a školu pro obě děti, jakmile vystoupíme z lodi. Prakticky tady žádní a zručné řemeslníky, zatímco v Americe je 13 milionů nezaměstnaných. Sami víte, že někteří členové naší newyorské pobočky žijí v současné době se svými rodinami v opuštěných budovách na Wall Street. Strkáme se mezi sebou ve frontách na chleba zdarma. Minulý měsíc jsem – za jeden dolar – prodal všechny metály, které jsem si vysloužil ve válce v bojích v Argonském lese.

Vyrazte do Ruska, chlapi. Tam je budoucnost. Uvědomuji si, že domovinu je těžké opustit, a začít nový život je ještě těžší, ale vím, že jste stejně jako já unaveni tím, jak vás sežvýkají a vyplivnou a vy musíte zebrat o to, o čem víte, že vám po právu náleží. Copak vás už neštve, že jste vzhůru dlouho do noci a trápíte se tím, že jestli nebudete mít na nájem, vyhodí vás na ulici?

Sovětská obchodní kancelář má pobočku na Manhattanu. Pomáhají těm, kteří touží po novém začátku, krok za krokem. Každý den připlouvají do Ruska tisíce Američanů a jsou zde vítáni s otevřenou náručí. Nikoho tam nezajímá, jestli jste černí nebo bílí, pokud jste ochotni pracovat. V Moskvě jsou anglickojazyčné školy a noviny, a dokonce i baseballové mužstvo!

Doufám, že se s vámi všemi brzy setkám v té báječné nové zemi, kterou buduje pan Josif Stalin za pomoci mužů a žen, jako jsme vy a já.

Zdraví váš William H. Vasko

Západní Ukrajina Únor 1944

Když znovu zarazil rýč do země v jámě, kapitán Gregor Hudzik se podívil, kolik z těch kostlivců má na zápěstích stále navléknuté růžence.

Jižně od města Cumaň na západní Ukrajině, u polní cesty mezi vesnicemi Olyka a Dolgošyji ležely ruiny místa zvaného Misovyči. Nikdy tam nežilo víc než pár stovek lidí. Byli to rolníci, koželuzi a výrobci tvrdého alkoholu zvaného *samohonka*, který byl v té oblasti proslulý. Jejich ničím nevýznamný, ale stabilní způsob života se navždy změnil koncem roku 1918, kdy se voják jménem Kolja Jankevič vrátil do Misovyčů ze služby v carské armádě. Brzy po návratu domů onemocněl španělskou chřipkou, která si v poválečných letech vyžádala víc obětí než celá světová válka dohromady. Virus se rozšířil městečkem. Ušetřen zůstal jen málokdo. Mrtví se pohřbívali v lesích, v hromadných hrobech, jež kopali muži a ženy, kteří brzy nato ulehli do stejných jam.

Když epidemie přešla – zmizela stejně náhle, jako se objevila – nezbyl v Misovyčích nikdo živý.

Ze strachu, že by nemoc mohla stále číhat v postelích, ve vybledlých portrétech na stěnách či v šuplících s otlučenými příbory, byly domy i se vším vybavením ponechány napospas zubu času. Zůstaly tam celé police s knihami, jejichž stránky teď byly vlhké a zpuch-

řelé a vazby porostlé práchnivou zelenou plísňí. Prkna na podlaze se zkroutila. Stropy prosakovaly a pak se propadaly a do spodních místností popadaly nádoby přetékající medem a dřevěné truhly s kalíšky ze křtu, dokumenty o biřmování a svatebními šaty. Ulicemi a uličkami Misovyčů protékaly říčky lučního kvítí.

Nikdo už o městečku nemluvil, jako by bylo navždy vymazáno z paměti všech, kdo žili v nedalekých vesničkách Borbyn, Milostiv a Klevaň.

Skoro všech.

Místní obyvatel jménem Gregor Hudzik na lidi z Misovyčů myslel. I na ty hromadné hroby v lese, do nichž byli uloženi.

Hudzik byl povoláním podkovář. Díky svému zaměstnání patřil jednu dobu mezi ty bohatší muže v Borbynu. Cestoval od města k městu, až do Rovna a Lucku, s kovadlinou, měchem, kleštěmi a kladivy naloženými na káře. Práce podkováře obnášela ale mnohem víc než neustálé okovávání koní. Musel také umět dobře naslouchat. S člověkem, který chodí jen jednou za měsíc, lidé mluví jinak než s někým, koho vídají každý den. Trpělivě poslouchal vyprávění o jejich obavách a nadějích a zklamáních. O milencích a milenkách. O lžích a zradách. Žádný detail nebyl nikdy natolik bezvýznamný, aby se mu o něm nezmínili. Hudzik v tichosti snášel jejich příběhy plné sebelítosti a samolibosti, a právě tak zjistil, že velká část bohatství Misovyčů se leskne na jazycích tamních lidí.

Když v roce 1939 vypukla válka, podkovával Hudzik koně už přes dvacet let. Zpočátku si představoval, že by se válkou jeho situace mohla dokonce ještě zlepšit. Jednoho deštivého dne roku 1941 ho ale na silnici zastavil konvoj vojáků Rudé armády, kteří ustupovali před Němci. Konvoj tvořila řada nákladních aut, jež sotva jela, strhaní koně táhnoucí přetížené káry a muži trmácející se po svých, a to bosí, protože nekvalitní boty se jim už dávno rozpadly.

Okamžitě mu zabavili káru, koně i všechny zásoby. Dokonce mu sebrali i boty.

Když se jich Hudzik, vzlykaje vzteky a bezmocí, zeptal, co si teď má s životem počít, nabídl mu velitel konvoje, že ho vezmou s sebou. Nebo prý, řekl Hudzikovi, může zkusit štěstí u německé armády, která je teď jen pár kilometrů za nimi.

Když si Hudzik uvědomil skutečnou povahu své situace, souhlasil. Boty dostal zpátky, stejně jako koně a káru, na níž teď leželi ranění vojáci. A tak se přidal k ustupující Rudé armádě.

Když o týden později dorazili do Kyjeva, byl Hudzik oficiálně zapsán jako podkovář Rudé armády. Dostal uniformu a hodnost četaře.

Zpočátku mu to připadalo jako krutý vtip, postupem času si však Hudzik začal uvědomovat, že mu osudový zvrát nejspíš zachránil život. Oba jeho koně v zimě toho roku pošli. První si jedné noci uvolnil provaz, na němž byl uvázaný, zatoulal se na pole a šlápl na ruskou minu. Druhý umrzl u městečka Požajsty a ihned byl naporcován k jídlu. Kára se rozpadla na jaře 1942; okovaná kola se vyvrátila z náprav, neboť se nakonec zhroutila pod vahou tisíců podkov, které Hudzik vozil ze slévárny do skladu.

Když se Hudzik díval na rozpadlou káru a hromadu podkov rozsypaných po silnici, měl pocit, že se tím definitivně přetrhlo poslední pouto, které ho spojovalo s domovem.

Vzal to jako znamení, že se domů nikdy nedostane živý, sedl si na svaň u cesty, dal hlavu do dlaní a plakal.

Svědkiem výjevu byl slavný novinář Vasilij Semjonovič Grossman, který o tom napsal příběh do armádních novin *Krasnaja zvezda*. Grossman v článku proměnil trosky Hudzikovy káry v symbol hrdinského snažení Rudé armády. Dokonce Hudzika vyfotili coby nešťastnou bytost stvořenou z bláta a sazí, se splenými vlasy, ne-

přítomným výrazem a pramínky slz, které mu tekly po tvářích jako vojenská kamufláž.

Nebýt této fotografie, Hudzikova ponurá předpověď vlastní budoucnosti by se nejspíš byla splnila. Jeho válkou zmožené tváře si však všimli v síních Kremłu.

Hudzik brzy poté obdržel medaili, povýšili ho do hodnosti kapitána a přikázali, aby se připojil k důstojníkům na velitelství. Od té chvíle už nebyl tím, kdo řídí káry a okovává koně na frontové linii. Jeho práce přešla na jiné muže – ti umírali v ohromných počtech a jejich nepohřbené trouchnivějící kosti ležely na ruské stepi pomíchané s kostmi koní, kteří umírali po jejich boku.

Když v roce 1943 Rusko přešlo do ofenzivy, Hudzik zjistil, že míří na západní Ukrajinu, k domovině. Brzy začal dokonce poznávat názvy míst na mapě. Čím byli blíží, tím víc začal přemýšlet, co s ním bude, až válka skončí. Jeho koně, kára i nářadí teď byli pryč, roztroušení po celé Rusi, a Hudzik věděl, že bude muset začít znovu. Ale nový začátek vyžadoval kapitál, a jak by proboha mohl přijít k bohatství?

V tu chvíli si uvědomil, že je načase navštívit hroby v Misovyčích.

Jednoho chladného, jasného rána v únoru 1944 zastavil Hudzikův konvoj dvacet kilometrů východně od Rovna, hodinu chůze od Misovyčů.

Hudzik věděl, že potrvá několik hodin, než si jeho nepřítomnosti někdo všimne, a tak popadl pušku a rýč a vytratil se.

Najít hromadný hrob nebylo těžké. Nacházel se ve vrbovém lese, od cesty co by kamenem dohodil.

Hudzik došel na místo, opřel pušku o strom, pověsil si kabát na zlomenou větev, popadl rýč a začal jím sekát do země. Pod sněhem se skrývala vrstva tvrdé, zmrzlé hlíny silná asi deset centimetrů.

Když se skrz ni snažil dostat, málem přitom zlomil list rýče. Pod vrstvou zledovatělé hlíny však byla půda jen občas ozdobená krys-talky ledu a šla nabírat mnohem snáze.

Těla nebyla hluboko a mrtví neleželi v rakvích. Některé kostry měly oblečení, většina jich ale byla zabalena jen do povlečení. Mrtvých tam odpočívalo tolik, že i když Hudzikovi jáma, kterou kopal, začala sahat až k hrudi, stále se zdálo, že jsou vespod ještě další vrstvy těl.

První hodina kopání mu vynesla více než dvacet zlatých zubů, které vyvíklával z čelistí a ukládal do malého koženého váčku na krku, v němž nosíval tabák. Žasl nad tím, kolik drahého kovu měli v ústech titíž lidé, jejichž výroky o chudobě – když přišlo na placení účtů – se naučil tiše pohrdat.

Když zíral do očních důlků naplněných hlínou, otáčel lebkami ze strany na stranu a hledal lesklý kov, míhaly se mu před očima tváře mužů a žen z Misovyčů, které znal. Bylo to, jako když se dovíjí páska se starým zrnitým filmem.

Z potu na Hudzikových zádech stoupala pára, když odhazoval stranou žebra a lopatky a pánve, stále spojené chrupavkou. Ve vzduchu okolo něj se vznášel plesnivý pach kostí.

V jednu chvíli přestal kopat a naslouchal, zda někdo nejde. Ozývalo se však jen neškodné vrčení letadla vysoko nad mraky. Hudzik v těchto lesích strávil většinu života, a když něco nebylo v pořádku, vždycky to spíš vycítil, než zaslechl. Nikdo by ho tu nenachytil. Ne tady.

Hudzik pokračoval v práci a rozšiřoval jámu, v níž stál. Všude kolem něho z hlíny vyčnívaly bílé kůstky, které odlamoval čepelí lopaty.

Náhle se zastavil a zvedl hlavu.

Někdo tam byl.

Hudzik opatrně odložil lopatu a pohlédl na svou pušku, která byla stále opřena o strom hned vedle hromadného hrobu. Rozhlédl se, ale nikoho neviděl. Ani neslyšel nic neobvyklého; jen vítr v korunách stromů a dech šelestící v jeho plicích. Zrovna ve chvíli, kdy málem nabyl přesvědčení, že se mu jen něco zdálo, zahlédl postavu kráčející prostředkem cesty směrem od Misovyčů.

Hudzika to velmi překvapilo. V Misovyčích nikdo nebydlel. Nikdo už tu cestu ani nepoužíval. Napadlo ho, jestli nevidí ducha.

Neznámý byl civilista, v měkké čepici s krátkým kšiltem zvednuté trochu dozadu, díky čemuž byla vidět jeho čistě oholená tvář. Byl oblečený do krátkého hnědého plátěného kabátu se dvěma velkými kapsami a dvojitou řadou knoflíků. Kabát měl rozepnutý a pod ním byl vidět kožený opasek a pouzdro. Přes rameno mu visel plátěný pytel s koženými popruhy, jehož obsah musel být – soudě podle způsobu, jak ho muž nesl – docela těžký.

Přestože byl muž zjevně mladý, veškeré mládí mu z očí vyprchalo a nahradila je nedozírná prázdnota, v níž, jak Hudzik jasně tušil, číhaly noční můry všeho, co ten člověk prožil.

Nejspíš partyzán, pomyslel si Hudzik. V okolí jich byla spousta a ne vždy šlo jasně určit, za kterou stranu bojují.

Hudzik se skrčil, protože předpokládal, že nejspíš jde o velitele hlídky. K jeho překvapení se však nikdo jiný neobjevil. Mladý muž byl úplně sám a zdálo se, že si vůbec nevšímá, co se děje okolo.

Co to tam asi dělá, podívoval se Hudzik. *Lidé z lesů nikdy nechodí takhle prostředkem cesty, jako by se báli divočiny kolem. Drží se ve stínech po stranách, protože vědí, že divočina je chrání. Jak je možné, že se osamocený muž chová takhle sebejistě?* Fakt, že na to nebyl schopen nalézt odpověď, ho znervózňoval.

Když muž procházel kolem, ne dál než dvacet kroků od něho, Hudzik zůstal zcela nehnutě stát. Pocítil záchvěv naděje, že by mohl zůstat nepovšimnut.

Už to vypadalo, že se neznámý od Hudzika začne vzdalovat, na jednu se však zastavil a otočil.

Hudzik si v tu chvíli uvědomil, že o něm mladý muž celou dobu věděl. Věděl, že když tam kapitán stojí až po prsa v jámě, s lebkami a žebry a pokroucenými obratli rozházenými všude kolem, není možnost, jak by se z té pasti, do níž se sám dostal, mohl vymluvit. Ze srdce jako by mu odtekla všechna krev. Opět pohlédl na svou pušku opřenou o strom.

Cizinec se podíval stejným směrem.

Hudzik čekal, protože věděl, že nemá šanci dostat se ke zbrani dřív, než dotyčný tasí pistoli. Nezbyvalo než bezmocně čekat, až se mladý muž rozhodne co dál.

Neznámý se pomalu a beze slova otočil a pokračoval dál po cestě. Brzy zmizel z dohledu.

Teprve když už neslyšel zvuk jeho kroků, začal se Hudzik opět cítit bezpečně. Opřel se o rýč, svěsil ramena a zhluboka dýchal, jako by z něj toto setkání vysálo veškerou sílu. Přemýšlel, zda by neměl vyrazit zpátky. *Bude to stačit, ptal se sám sebe, svíraje kožený váček na svém krku. Možná ještě chvilku. Ještě trochu zlata. K čemu těm mrtvým vlastně je? A pak je nechám na pokoji a už se sem nikdy nevrátím. Skoro určitě nikdy.*

Hudzik začal opět kopat a měl radost, když zjistil, že další lebka, na niž narazil, má v čelistech dva zlaté zuby. Spokojeně zavrčel a vykroutil je ven. Vydalo to zvuk, jako když se zlomí stonek řapíkatého celeru. Přidal je do váčku.

A v tu chvíli zaslechl – přímo za sebou – slabý šelest něčího dechu. Zděšením znehybněl. „Kdo tam?“ zašeptal, příliš vylekaný, než aby se ohlédl.

Žádná odpověď nepřišla, Hudzik však dech stále slyšel.

Pomalou se otočil a tvář si přitom kryl lopatou. Před sebou spatřil toho neznámého muže.

Mladík stál u kraje jámy, v ruce měl pistoli a mířil jí přímo Hudzikovi do tváře.

„Našel jste, co jste hledal?“ zeptal se neznámý.

Hudzik pomalu vykoukl zpoza rýče. „Ano!“ odpověděl chraplavě a začal si dělat naděje, že by se ze své neblahé situace mohl vykoupit. „Je tu toho spousta pro nás oba.“ Navzdory zděšení se mu podařilo vycenit zuby ve snaze o úsměv. „Spousta,“ zopakoval.

S tlumeným zařinčením prorazila kulka rezavý list rýče, prošla Hudzikovi pravým okem a vylétla týlem jeho hlavy.

Muž na Hudzika ležícího na dně jámy chvíli hleděl. Potom tělo vytáhl ven, svlékl z něj uniformu a oblékl si ji. Břichaté bílé tělo pak skulil zpátky do jámy, přihodil za ním i svou pušku, vlastní oblečení a rýč a poté do jámy nahrnul tolik zeminy, aby po bývalém podkovaři nezbyla jediná stopa.

Pečlivě si z rukávů oklepal hlínu a vyrazil stejným směrem, kterým přišel, dál a dál středem cesty.

Moskva Kremľ

Major Kirov stál v pozoru, s pohledem upřeným na krvavě rudou zeď za stolem Josifa Stalina.

Stalin majorovu přítomnost několik posledních minut ignoroval a pečlivě zkoumal několik složek, které měl rozložené před sebou – i když si major nebyl jistý, zda je Stalin skutečně čte, nebo se jen baví snahou znervóznit ho.

Když Stalin konečně odsunul dokumenty stranou, měl Kirov už košili celou propocenou.

Stalin se zaklonil v židli, zvedl hlavu a změřil si muže stojícího před sebou klidnýma, žlutozelenýma očima. „Majore Kirove.“

„Soudruhu Staline!“

„Nějaké zprávy o Pekkalovi?“

„Žádné, soudruhu Staline.“

„Jak dlouho už se pohřešuje? Dva roky, je to tak?“

„A tři měsíce. A pět dní.“

* * *

Pekkala se narodil ve městě Lappeenranta v době, kdy Finsko stále bylo ruskou kolonií. Jeho matka, Laponka, pocházela z města Rova-

niemi ležícího na severu. V osmnácti letech se Pekkala na přání svého otce vydal do Petrohradu, aby nastoupil k carově elitní kavaleri gardě. Tam z něho hned zpočátku výcviku car udělal svého zvláštního vyšetřovatele. Šlo o mimořádnou pozici. Předtím neexistovala a později Pekkalovi poskytla pravomoci, jež byly předtím, než se je car rozhodl udělit, zcela nepředstavitelné.

V rámci příprav na tuto roli přešel Pekkala k policii, pak ke státní policii – četnictvu – a nakonec k carově tajné policii známé jako Ochranka. Během těch dlouhých měsíců se mu otevřely dveře, o jejichž existenci mělo ponětí jen velmi málo lidí. Po dokončení výcviku daroval car Pekkalovi jediný znak jeho úřadu, který kdy nosil – těžký zlatý disk široký na délku malíčku. Přes střed se táhl pruh bílého smaltu, který začínal v jednom bodu, rozšiřoval se, až zabíral polovinu šířky disku, a pak se na druhé straně opět zužoval do jediného bodu. Doprostřed bílého smaltu byl vsazen veliký kulatý smaragd. Tyto prvky společně vytvářely nezaměnitelný tvar, takže netrvalo dlouho, než si Pekkala vysloužil přezdívku Smaragdové oko. O moc víc toho o něm ale veřejnost nevěděla. Jeho fotografie se nesměly zveřejňovat, dokonce ani pořizovat. A protože chyběla fakta, začaly se o Pekkalovi šířit legendy, včetně zvěstí, že to vůbec není člověk, ale spíš démon vyvolaný temnými rituály arktických šamanů.

Během let své služby se Pekkala zodpovídal výhradně carovi. Tehdy se dozvěděl o různých tajemstvích impéria, a když impérium padlo a ti, kteří ta tajemství znali, si je vzali do hrobu, byl překvapen, že je stále naživu.

Během revoluce ho zajali a poslali do sibiřského pracovního tábora Borodok, který ležel v hlubokých lesích krasnogoljanského údolí a měl ze všech gulagů nejhorší pověst.

Tam mu vzali jméno. Od té chvíle byl znám jen jako vězeň 4745.

Jakmile dorazil do tábora, aby si zde odpykal svůj třicetiletý trest za zločiny proti státu, velitel tábora ho poslal do divočiny. Pekkala tu měl dřevařům z gulagu označovat stromy k pokácení – velitel tábora se bál, aby se ostatní vězni nedozvěděli o Finově skutečné identitě. Označovači stromů v Borodoku vydrželi obvykle půl roku. Pracovali sami, bez možnosti útěku, prakticky bez kontaktu s lidmi. Umírali vysílením, hladem a osamělostí. Ty, kteří se ztratili nebo upadli a zlomili si nohu, obvykle sežrali vlci. Označování stromů byl jediný úkol, o kterém se v Borodoku říkalo, že je ještě horší než trest smrti.

Všichni předpokládali, že bude Pekkala po smrti, ještě než skončí zima, vězeň 4745 však vydržel déle než jakýkoli jiný označovač v celém systému gulagů.

Třikrát do roka mu na konci dřevařské cesty nechávali zásoby. Parafín. Konzervy s masem. Hřebíky. Zbytek si musel Pekkala obstarat sám.

Pekkala byl vysoký, s širokými rameny, rovnýmnosem a silnými, bílými zuby. Oči měl hnědozelené a v zorničkách se mu blýskalo cosi stříbřitého, čeho si lidé všimli, jen když se jim zahleděl přímo do očí. Dlouhou tmavou kštici mu zdobily proužky předčasně zšedlých vlasů a na větrem ošlehaných tvářích mu rychle narostly vousy.

Při cestách lesem s sebou nosil velkou hůl, na jejíž sukovitě hlavičce se ježila spousta podkovářských hřebíků. Jediná další věc, kterou měl stále při sobě, byl kbelík červené barvy na označování stromů, jež se měly pokácet. Místo štětce namáčel do šarlatové barvy ruku a otiskl ji na kmen stromu. Většina ostatních vězňů z něj nikdy neviděla víc než tyto přízračné otisky dlaní.

Jen výjimečně ho zahlédli dřevaři, kteří přijeli kácet. Viděli stvoření, které jen stěží připomínalo člověka. S vězeňskou uniformou pokrytou vrstvou červené barvy a s dlouhou hřívou spadající do tvá-

ře připomínal spíše zvíře stažené z kůže a ponechané na smrt, kterému se nějakým zázrakem podařilo přežít. Obklopovaly ho divoké zvěsti – že jí lidské maso, že nosí hrudní plát vyrobený z kostí těch, kteří zmizeli v lese, že má čepici sešitou ze skalpů.

Říkali mu Muž s krvavými rukama. Nikdo kromě velitele Borodoku nevěděl, odkud tento vězeň přijel nebo kým byl, než se sem dostal. Muži, kteří se mu báli zkrřížit cestu, netušili, že je to Pekkala, jehož jméno kdysi vyslovovali s podobnou úctou jako jejich předci jméno Boží.

V krasnogoljanském lese se Pekkala snažil zapomenout na svět, který opustil.

Ale svět nezapomněl na něj.

Na příkaz samotného Stalina byl Pekkala přivezen zpátky do Moskvy, aby tam sloužil jako inspektor Úřadu pro zvláštní vyšetřování. Od té chvíle udržoval křehké příměří s mužem, který ho kdysi odsoudil k smrti. Po poslední misi, během níž se dostal hluboko za německé linie, však Pekkala zmizel a předpokládalo se, že byl zabit.

* * *

„Vy jste, majore Kirove, ovšem přesvědčen, že je stále naživu.“

„Ano, soudruhu Staline,“ odpověděl major, „a budu, dokud neuvidím důkaz, který by mě přesvědčil o opaku.“

„Skutečnost, že se na bojišti našlo napůl spálené tělo s jeho osobními věcmi, vás o tom nepřesvědčila. Někteří lidé by to považovali za jasný důkaz, že Pekkala už není mezi námi.“

Mezi nalezenými věcmi byl inspektorův osobní průkaz i jeho revolver Webley s mosaznou rukojetí, který dostal darem od cara Mikuláše II. Předměty našel sovětský střelec Stefanov, poslední přeživší z protiletadlového družstva, které bylo prakticky rozprášeno v bojích

v okolí Leningradu. Poté, co několik dní putoval územím obsazeným Němci, dosáhl nakonec bezpečně sovětské linie, kde ovšem ihned dostal příkaz dělat Pekkalovi průvodce zpátky do Carského Sela, bývalého carova letního sídla a zároveň místa bojů, z něhož Stefanov nedávno unikl.

Pekkala měl při své misi zjistit, kde se nacházejí vykládané panely Jantarové komnaty. Jejich cena byla nevyčísitelná, neboť se jednalo o největší poklad Romanovců. Naposledy byly spatřeny pověšeny na zdech jedné z komnat Kateřinského paláce.

Původní snaha kurátorů panely sundat a převézt do bezpečí na východ od Uralu se setkala s nezdarem. Lepidlo, které drží části jantaru na místě, je staré přes dvě staletí, a příliš zkrhlo, než aby s panely bylo možné hýbat. Vzhledem k tomu, že postupující německá armáda se měla do Carského Sela dostat každým okamžikem, zoufalí kurátoři panely skryli pod vrstvami tapet a mušelínu. Doufali, že Němci uvěří, že jantar byl už odvezen. Na podporu této dezinformace vysílali v sovětském státním rozhlase, který Němci neustále sledovali, že jantar je už v bezpečí na Sibíři.

Nalezení jantarových panelů však bylo jen jedním ze Stalinových rozkazů.

V případě nalezení tohoto pokladu měl Pekkala za úkol obsah komnaty za pomoci výbušnin zničit, a nedopustit tak, aby byly panely převezeny do Německa.

Podle střelce Stefanova v době, kdy s Pekkalou dorazil do Carského Sela, už Němci panely nejenže objevili, ale také je začali skládat na nákladní auto k převozu na železniční zastávku poblíž Vilniusu. Pekkala zjistil, že odtud se má pak jantar převézt do Královce, kde měl podle Hitlerova nařízení zůstat, než bude možné panely nainstalovat coby součást obří stálé výstavy uměleckých děl, jež měla být zřízena v rakouském Linci.

V naději, že se jim podaří dostihnout nákladní auto dříve, než se dostane k železniční stanici, cestovali Pekkala a Stefanov celou noc Muromským lesem. Na kraji lesa se nacházel most, pod nějž umístili nálož dynamitu.

Za rozbřesku se objevila dvě vozidla, jedno z nich obrněné, které bylo během chystaného přepadení zničeno.

Střelec Stefanov vylíčil majoru Kirovovi, jak se s Pekkalou dostali pod palbu několika německých vojáků, kteří tvořili ozbrojený doprovod konvoje. Přestřelku však žádný z vojáků nepřežil a Pekkala nařídil Stefanovovi, aby se vydal zpátky k ruským liniím, zatímco on sám se chystal zničit panely.

Jakmile se Stefanov dostal do bezpečí lesnatého svahu, zastavil se a čekal, až se k němu Pekkala připojí. Podle toho, co vyprávěl majoru Kirovovi, právě v tu chvíli spatřil obří výbuch v místě, kde stálo nákladní auto s jantarem. Po nějaké době, když se Pekkala stále neobjevoval, si začal Stefanov dělat starosti a vrátil se na místo výbuchu.

Na silnici tam našel mrtvého muže. Jeho tělo bylo celé sežehlé výbuchem, Stefanov však ze spálených zbytků vytáhl Pekkalovy osobní věci a po příjezdu do Moskvy je předal Kirovovi.

„Soudruhu Staline,“ řekl Kirov, „to tělo bylo příliš spálené, než aby ho bylo možné identifikovat. Je možné, že to nebyl inspektor.“

„Kdyby to ovšem byla pravda,“ oponoval Stalin, „Pekkala by se mezitím už objevil. A přesto, navzdory vašemu nesmírnému úsilí, není nikde k nalezení.“

„Možná bych měl větší štěstí,“ odpověděl Kirov zoufale, „kdyby mě všechny případy, na které jsem byl od jeho zmizení přidělen, nedržely zde v Moskvě. Jsem si jistý, že tady se Pekkala rozhodně nenachází!“

„Jak si tím můžete být jistý?“

„Proč by se sem vracel, když by se tím vystavoval nebezpečí?“

„Jakému nebezpečí?“ chtěl vědět Stalin.

Kirov zaváhal. „Vám, soudruhu Staline.“

Stalin se na chvíli odmlčel.

Kirovova slova jako by se vsákla do rudého koberce, do rudých sametových závěsů, do dutých stěn, za nimiž se klikatily tajné průchody mezi jednotlivými místnostmi Kremlo.

Během dlouhého ticha získal Kirov pocit, že se kolem něho stahuje neviditelná oprátka a na jeho krk zezadu dosedá těžký šibeničnický uzel.

Konečně Stalin promluvil. „Proč byste něco takového říkal, majore Kirove? Přestože se Peckala nebyl schopen vrátit do Moskvy, své rozkazy splnil. Za takový výkon by si zasloužil medaili, kdyby se mi ho podařilo přesvědčit, aby ji přijal.“

„Jednu věc jste ale opomenul, soudruhu Staline.“

„Kterou?“

„V rozhlasovém vysílání, v němž zaznělo, že panely byly bezpečně převezeny na Sibiř, jste Jantarovou komnatu zároveň prohlásil za nenahraditelný státní poklad.“

„To je pravda,“ přitakal tiše Stalin. „A co má být?“

„Nepochybně si uvědomujete,“ pokračoval Kirov, „že z takového vyjádření vyplývá jediné: Jantarová komnata nesmí být za žádných okolností zničena. A po takovém prohlášení byste, soudruhu Staline...“

Větu dokončil Stalin. „Nechtěl bych, aby se svět dozvěděl, že jsem zodpovědný za její zničení.“

Kirov věděl, že zašel příliš daleko, než aby teď začal couvat. „Peckalu bylo nutné obětovat. Jistě to věděl už od chvíle, kdy jste mu dal ten rozkaz.“

Ke Kirovovu překvapení však Stalin nepropukl v záchvat zuřivosti, jak se to obvykle stávalo, když ho někdo konfrontoval. Místo

toho jen bubnoval prsty na stůl a hledal slova, která by nějak vystihla tento rozpor. „To, co říkáte, mohlo ve chvíli, kdy jsem Pekkalu poslal v roce 1941 na onu misi, teoreticky platit. Od té doby se ale věci změnily. Už nestojíme na pokraji zkázy. Po porážce německé šesté armády u Stalingradu se role začaly obracet. Spojenci obsadili Severní Afriku a postupují Itálií na sever. Jejich vojska brzy začnou osvobozovat severní Evropu. Je jen otázkou času, než bude německá armáda rozdrčena v kleštích našich postupujících sil. To, co se stalo s Jantarovou komnatou, je nyní zastíněno vítězstvími Rudé armády. Nikoli ale to, co se stalo s Pekkalou. Ukázalo se, že on je nenahraditelný mnohem víc než ten jantar, který jsem ho poslal zničit. Od chvíle, kdy nás opustil, jsem svědkem toho, jak u řady případů chladnou stopy a zločinci unikají neznámo kam, protože chytit by je dokázal jedině Pekkala. Každopádně,“ pokračoval Stalin, naklonil se dopředu a posunul dlaně po stole, „skutečnost, že jsme od chvíle, kdy zmizel, nenarazili na jedinou stopu, která by na něj ukazovala, vede každého rozumného člověka k závěru, že zmizel skutečně nadobro.“

„Takže odvoláváte pátrání?“

„Naopak,“ odpověděl Stalin. „Nikdy jsem netvrdil, že jsem rozumný.“

„Jaké jsou tedy vaše rozkazy, soudruhu Staline?“

„Najděte Pekkalu! Pročesejte celý svět, když budete muset! Přiveďte mi toho skřeta, co umí měnit podobu! Dokud nebude inspektor stát přede mnou nebo jeho kosti nebudou ležet na tomhle stole, jste zproštěn veškerých ostatních úkolů.“

Kirov srazil paty na pozdrav a vyrazil směrem k předpokoji, v němž Stalinův tajemník Poskrebyšev pilně razítkoval dokumenty s faksimilí podpisu svého pána.

„Majore!“ zvolal Poskrebyšev, když Kirov vešel do místnosti.

Ponořený do úvah, jak by se mu mohlo podařit splnit Stalinovy rozkazy, Kirov jen pokývl a kráčel dál. Zrovna došel na konec chodby a chystal se sejít po schodišti vedoucím k východu, u něhož měl zaparkované auto, když zaslechl, jak na něj někdo volá.

Byl to znovu Poskrebyšev.

Malý podsaditý muž s řídkým věnečkem vlasů lemujícím jinak holou hlavu se k němu horečně šoural v kožených pantoflích, které nosil, aby mohl po kanceláři chodit zcela neslyšně, a nerušil tak soudruha Stalina.

„Počkejte!“ zašeptal Poskrebyšev, když se zastavil před Kirovem. I po tomto velmi mírném fyzickém výkonu mu na čele vyskočil pot. „Musím s vámi mluvit, majore.“

Kirov na něho tázavě pohlédl. Ještě nikdy neviděl Poskrebyševa mimo kancelář. Skoro to působilo, jako by tajemník nedokázal přežít v žádném jiném prostředí, jako když zlatá rybka vyskočí z akvária.

Poskrebyšev udělal ještě jeden váhavý krok ke Kirovovi, dokud oba nestáli až nepříjemně blízko u sebe. Pomalu se natáhl a sevřel klopu majorovy náprsní kapsy. Jako by byl fascinován strukturou látky, začal ji třít mezi palcem a prvními dvěma prsty.

„Co je to s vámi, Poskrebyševe?“ vyhrkl Kirov a odstrčil ho.

Poskrebyšev se nervózně rozhlédl okolo, jako by měl strach, že by je někdo mohl poslouchat. V chodbě však stáli sami a nejbližší dveře byly zavřené. Cvakání psacích strojů, které se za nimi ozývalo, by dokázalo přehlušit i hlasitý hovor na chodbě. Navzdory tomu Poskrebyšev popošel ještě blíž, následkem čehož se Kirov nejistě zaklonil. „Měl byste navštívit Linského,“ zašeptal tajemník.

„Linského? Myslíte bývalého Pekkalova krejčího?“

Poskrebyšev zachmuřeně přikývl. „Linskij vám může pomoci, majore, tak jako pomohl Pekkalovi.“

„Ano, jsem velmi dobře obeznámen s tím, jaké oblečení si Pekala vybíral, a věřte mi, Poskrebyšev, že je to on, kdo by v té oblasti potřeboval pomoc. Takže i kdybych potřeboval novou uniformu, což nepotřebuji, mohu vás ujistit, že k Linskému bych nešel!“ Když Kirov mluvil, přitiskl klopu kapsy zpět na místo, jako by se bál, že přišel o peněženku.

„Je to jen taková malá přátelská rada.“ Poskrebyšev se trpělivě usmál. „Člověk by neměl přehlížet ani ty nejmenší detaily.“

On se snad zbláznil, pomyslel si Kirov, když sledoval, jak se tajemník vrací do své kanceláře a nohy v pantoflích tiše šelestí po leštěném kameni. Ten chlap je úplně mimo.

(Poštovní razítko: Nižnij Novgorod, 14. října 1936)

Zhlédnuto cenzorem, 7. okres NKVD

Automobilka Ford

Blok 3 dělnických ubytoven, „Dům svobody“

Nižnij Novgorod, Sovětský svaz

Adresát:

Odborový svaz ocelářů, 11. oddělení, Jackson Street,
Newark, New Jersey, USA

Chlapi, měli byste to tady vidět!

Pracuju teď v automobilce Ford. Je stejná jako doma v Rouge River a vede ji Američan, který tam pracoval – pan Victor Herman. Jediný rozdíl je v tom, že tady v Rusku se nemusím neustále bát, že mě vyhodí nebo že se mnou budou šéfové směn jednat opovržlivě a já budu vědět, že nemám jinou možnost než si to nechat líbit. Mám dům, přesně jak mi slíbili, s teplou vodou a střechou, která neprotéká. Má žena je v našem novém domě, kde nemusíme platit nájem, šťastná a dcera a syn teď chodí do zdejší školy, kde se mluví anglicky. Máme vlastní noviny. Jmenují se Moscow News.

Je to přesně, jak jsem doufal, ba ještě lepší. Pracuji tvrdě, ale výplatu dostávám včas, a kdybych onemocněl, jsou tady doktoři, kteří se o mě zdarma postarají. © víkendech hrajeme basketbal nebo jsou tu pro nás kluby, kde můžeme hrát karty a odpočívat.

Jestli si myslíte, že všechny dobré pozice jsou už zabrané, tak vám povídám, že je tu ještě spousta míst, která je třeba obsadit. Celá tahle země jde neskutečně dopředu. Staví mosty, letadla, železnice, domy, všechno, co vás napadne, a potřebují schopné dělníky, jako jste vy. Tak sem vyrazte! Nečekejte už ani den. Amtorg, ruská společnost, která působí v New Yorku, vám pomůže zařídit všechny doklady, které potřebujete k emigraci; anebo je tu Intourist, ti vás sem dostanou na turistické vízum. Věřte mi, že jakmile přijedete do Sovětského svazu, nebudete se chtít vrátit.

*Vaši noví přátelé už čekají.
Stejně jako váš starý kámoš
Bill Vasko*

Kirov projel městem, zaparkoval a vystoupal pět pater do své kanceláře. Odemkl dveře, přešel na druhý konec místnosti a svalil se do otlučené židle u kamen – všechny jeho pohyby byly zautomatizovány dlouhými roky opakování.

Zadíval se na prázdný Pekkalův stůl a měl pocit, jako by ho náhle obklopilo ticho.

Stalinovy rozkazy mu na sebejistotě nepřidaly. Zatvrzelé přesvědčení, že by Pekkala mohl být stále naživu, mu v poslední době začalo připadat více jako sebeklam než víra. *Kdyby byl Pekkala někde tam venku*, pomyslel si Kirov, *jistě by našel nějaký způsob, jak mi o tom dát vědět*. Proč nedokážu přijmout skutečnost, že zemřel?

Odpověď se nacházela v jednom detailu, k němuž se Kirov upínal ode dne, kdy se dozvěděl o Pekkalově smrti. Nešlo o to, co střelec Stefanov na ohořelém těle našel, ale o to, co tam nenašel – smaragdové oko.

Kirov si byl jistý, že i kdyby byl Pekkala nucen vzdát se všeho svého majetku, se symbolem oka by se nikdy nerozloučil. Ze všech věcí si nejvíc cenil právě zlatého odznaku; šlo o symbol všeho, co dokázal od chvíle, kdy mu ho car připnul na kabát.

Když se na to Kirov výslovně ptal, trval střelec na tom, že na těle žádný odznak nebyl. Kirov pojal podezření, že Pekkala svou smrt možná jen fingoval a nyní se skrývá.

Ode dne, kdy spatřil sežehlé zbytky Pekkalova průkazu a žárem pokroucené torzo revolveru Webley, se Kirovovi otázka chybějícího odznaku neustále vracela s neodbytností tikajícího metronomu. K odpovědi však stále nebyl o nic blíže než na začátku.

Nebyť Jelizavety, už by to dávno pustil z hlavy.

* * *

Kirov se s Jelizavetou Kapaninovou seznámil těsně předtím, než Pekkala vyrazil na svou poslední misi. Pracovala jako úřednice v archivu ústředí NKVD. Její kancelář byla ve čtvrtém patře a vystoupat tam bylo tak náročné, že většina lidí prostě nechala své žádosti o dokumenty na recepci v přízemí, kde se pro ně také příští den zastavili. Schodiště však nebyl jediný důvod, proč se lidé čtvrtému patru vyhýbali. Vedoucí archivu, soudružka četařka Gatkinová, byla až pověstně nepříjemná, takže se Kirov mnoho let řídil radou svých kolegů z NKVD a čtvrtému patru se vyhýbal.

Nadešel však den, kdy Pekkala trval na tom, že určité dokumenty potřebuje vyhledat neprodleně. Kirov tedy neměl jinou možnost než vystoupat do čtvrtého patra a požádat o ně na místě. Netušil, jak četařka Gatkinová vypadá, když ale došel k přepážce s kovovou mřížkou, za níž v prašném tichu spaly tisíce dokumentů NKVD, přepadl Kirova tísnivý pocit.

Opatrně položil dlaň na malý knoflík zvonku umístěného na přepážce. Udělal to ovšem tak pomalu, že zvonek nevydal téměř žádný zvuk. Aby se to podruhé nestalo, udeřil Kirov do zvonku rázně pěstí. Zvonek vydal nervy drásající zadrncení a nadskočil, jako by ho síla úderu probrala k životu. Spadl na zem a zařinčel ještě hlasitěji než předtím. Než ho Kirov mohl zastavit, začal se kutálet úzkou chodbou a pak dolů po schodišti do třetího patra.

Celou tu dobu hlasitě drnčel a jeho ozvěna se rozléhala snad celým ústředím.

Když se Kirov se zvonkem v ruce vrátil, za přepážkou už někdo čekal.

Kirov spatřil ženskou tvář a měl pocit, že to určitě je obávaná četařka Gatkinová. Když však přistoupil blíž, pomyslel si, že jestli žena, která se na něj usmívá zpoza železných mříží, je opravdu četařka Gatkinová, pak pověsti o tom, že je stejně ošklivá jako nepříjemná, dozajista nejsou pravdivé. Byla štíhlá, s pihami na tvářích, kulatou bradou a tmavýma, zvidavýma očima.

„Soudružka Gatkinová?“ zeptal se nervózně.

„Ach ne, to nejsem já,“ odpověděla žena. „Chcete, abych pro ni došla?“

„Ne!“ vyhrkl Kirov. „To je v pořádku. Děkuji. Potřebuji si tu vyzvednout jeden dokument.“ Zašátral v kapse po kusu papíru, na nějž mu Pekkala napsal číslo složky. Neohrabaně prostrčil zmuchlaný papírek otvorem pod mřížemi.

„Lidé sem nahoru obvykle nechodí,“ poznamenala žena, když se snažila rozluštit Pekkalovo písmo.

„Vážně?“ Kirov se snažil o co nejvěrohodnější výraz překvapení. „Nechápu proč.“

„Co se stalo se zvonkem?“ zeptala se mladá žena. „Není tady.“

Urychleně ho vrátil na přepážku. „Mám ho tady.“

„To je zvonek četařky Gatkinové,“ zašeptala.

„Ona má vlastní zvonek?“

„Ano,“ přikývla.

Chvíli oba dva hleděli na tu malou stříbřitou kopuli, jako by její promáčkliny snad mohly najednou odtéct jako rtuť a zvonek by byl zase hladký.

Mlčení nakonec prolomila úřednice. „Hned vám pro ty dokumenty dojdou, majore,“ řekla, otočila se na podpatku a zmizela v papírovém labyrintu archivu.

Během čekání Kirov přecházel sem a tam od zavřených dveří na jednom konci patra k zavřeným dveřím na opačném konci. Přemýšlel, jak je možné, že zde tuhle ženu ještě nepotkal, třeba v jídelně, na chodbě nebo na schodech. *Určitě je tu nová*, říkal si. *Tu tvář bych si pamatoval*. Začal uvažovat, jak by to šlo zařídit, aby sem chodil častěji. Také by mohl zjistit její jméno a vylákat ji zpoza těch téměř vězeňských mříží.

Po několika minutách se za přepážkou objevila postava.

„To bylo rychlé!“ řekl Kirov vesele.

„Co se stalo s mým zvonkem?“ pronesl vážný hlas.

Kirovovi se sevřely útroby, když zahlédl zavalitou matrónu s bledou tváří a vrabčím hnízdem hustých šedivých vlasů na hlavě. Límeček blůzy jí byl velmi těsný a kůže na krku přes něj svrchu přetékala jako velikonoční koláč *kulič*. Mezi klouby prstů měla vklíněnou ručně balenou *machorku*, jejíž nakyslý pach ženu obklopoval tak hustě, až se zdálo, že jí celá ruka doutná. *Tak tohle je Gatkinová*, pomyslel si Kirov.

„Můj zvonek,“ zopakovala.

„Spadl,“ snažil se vysvětlit Kirov. „Sebral jsem ho. Nic se mu nestalo.“ Aby podpořil své tvrzení, přistoupil k přepážce a zvesela do zvonku udeřil, ale místo ohlušujícího zacinkání se ozval jen tupý úder kovu o kov.

„Proč jste tady?“ zeptala se četařka Gatkinová, jako by tím zpochybňovala jeho samotnou existenci.

V tu chvíli se otevřely jedny z postranních dveří a objevila se v nich ta tmavovlasá dívka. „Mám váš dokument, majore!“

„Děkuji!“ zamumlal Kirov a rychle od ní nevýraznou šedivou obálku převzal.

„Stalo se něco?“ zeptala se.

Odpověděla Gatkinová a její hlas zahučel jako vysoká pec. „Zničil zvonek.“

„Soudružko četařko!“ vyhrkla polekaně mladá žena. „Nevěděla jsem, že jste tady.“

„Očividně,“ odsekla Gatkinová pohrdlivě. Vsunula cigaretu mezi rty, potáhla a zapálený konec na okamžik získal barvu vlčích máků.

„Musím jít,“ oznámil Kirov, aniž by to sděloval nějaké konkrétní osobě.

Mladá žena se nenápadně usmála. „Až s tím skončíte, přineste nám to sem zpátky, majore...“

„Kirov. Major Kirov.“

Doufal, že přesně v tu chvíli se jí zeptá, jak se jmenuje, odkud je a jestli by s ním po práci náhodou nezašla na čaj. Proud nenucených otázek však skončil ještě dřív, než začal, a to kvůli soudružce četařce Gatkinové. Matrona krátkým, bodavým pohybem uhasila cigaretu o desku přepážky, jako by lámala vaz nějakému malému zvířátku. Nosními dírkami přitom s hlasitým hvízdavým zvukem vyfukovala kouř.

„Až se sem vrátíte,“ zašeptala ta mladá žena.

Kirov se k ní naklonil. „Ano?“

„Nezapomeňte přinést nový zvonek.“

Kirov se opravdu vrátil a teprve během druhé návštěvy zjistil, jak se mladá žena s tmavými očima jmenuje. A od té doby se po schodech do čtvrtého patra plahočil opakovaně. Občas šlo o oficiální záležitost, ale většinou ne. A záminky si už dávno přestal vymýšlet.

Trvalo mu nesnesitelně dlouho, než našel zvonek, jenž by vypadal přesně jako ten zničený. Nakonec ale jeden vypátral. Předal ho četařka Gatkinové, která si ho položila na nataženou dlaň a prohlížela jej tak dlouho, až si Kirov začal být jistý, že určitě přehlédl ně-

jaký zásadní nedostatek v jeho konstrukci. Gatkinová poté zvonek položila na přepážku a udeřila do něj pěstí. Než zvuk utichl, udeřila znovu. A znovu. Jak tak tloukla do nového zvonku a ohlušovala všechny v místnosti, po tváři se jí rozlil úsměv. Když byla konečně spokojená, přestala s útokem na zvonek a hluk zmizel kdesi v zatuhlém vzduchu. Obřad skončil tím, že major Kirov dostal starý zvonek jako památku na svou nemotornost.

Kirov to pochopil jako znamení, že jeho přítomnost bude odted tolerována, a to nejen četařkou Gatkinovou, ale také další obyvatelkou archivu, desátnicí Fadou Korolenkovou, jejíž malá hlava byla posazena na hruškovité tělo tak, že Kirovovi připomínala matrijošku.

Kirov a tyto ženy vytvořili malý výstřední spolek, jehož setkání se odehrávala v malé komůrce bez oken, kde se skladovaly kbelíky s pískem pro případ požáru. Byly rozmístěny podél stěn a lemovaly tak celý prostor. Ze šedivého písku trčely nedopalky cigaret četařky Gatkinové. Kirov a dámy sedávali uprostřed místnosti na starých dřevěných krabicích na dokumenty a popíjeli čaj z tmavě zelených smaltovaných hrnků, které byly stejné ve všech sovětských vládních budovách, školách, nemocnicích i nádražních restauracích po celé zemi.

To, že narazil na Jelizavetu, byl jeden z nejšťastnějších okamžiků jeho života. S ní se mu občas dokonce dařilo zapomenout na to prázdno, které v jeho životě vzniklo zmizením inspektora Pekkaly.

Při návratu do kanceláře si na to ale Kirov pokaždé vzpomněl a často se přistihl, že zírá na prázdný Pekkálův stůl – jako právě teď. Kirovovi se téměř zdálo, jako by tam inspektor skutečně byl, v podobě nějaké šedivé, přízračné siluety. Věřit v duchy Kirov zatvrzele odmítal, nemohl však popřít, že občas míval nepříjemný pocit, že není sám. Připadal si velmi zvláště, že ho snad straší někdo, kdo možná není mrtvý.

Navzdory svému zatvrzelému postoji si říkal, že pokud někdo zjistil, jak se změnit v toulavého ducha, pak rozhodně Pekkala. Inspektor totiž vždy působil, jako by byl v tomto světě přítomen jen tak napůl.

Důkazem byla skutečnost, že Pekkala naprosto opovrhoval i zcela základním lidským pohodlím. I když měl postel, obvykle spal na podlaze. Na jídlo – pokud na něj zrovna nezapomněl – chodil vždy do špinavé, nakysle páchnoucí kavárny Tylže, kde zákazníci seděli u dlouhých stolů ze surového dřeva, ztraceni v oblaku tabákového kouře. Jako by se ho netýkalo, kolik je venku stupňů, chodil bez ohledu na počasí po celý rok ve stejném oblečení: manšestrové kalhoty, vesta s hlubokými kapsami a dvouvrstvý vlněný kabát do půlky stehen, který byl z tak těžkého materiálu, že by se lépe hodil na výrobu koberců.

Kirov se už dávno vzdal jakékoli naděje, že odhalí tajemství, proč inspektor žil právě takovým způsobem.

A pokud má Stalin pravdu, pomyslel si Kirov, když přešel k oknu a zadíval se na městské střechy, musím teď všechnu svou energii soustředit na vyřešení Pekkalovy záhadné smrti.

Když ve skle zahlédl svůj vlastní odraz, vzpomněl si na to zvláštní setkání s Poskrebyševem v chodbě Kremlu. Dokud to Poskrebyšev nezmínil, vůbec ho nenapadlo, že by si měl koupit novou tuniku. Když se teď ale ve skle prohlížel, jak ošuntěle vypadá, uvědomil si, že tajemník měl pravdu.

Manžety na Kirovově tunice byly roztřepené a špinavé. Na obou loktech měl záplaty a vnitřní stranu jeho límečku změnil pot z olivově zelené na ocelově šedou. Praní moc nepomáhalo, látka se jen srazila a zbytky původní barvy vybledly.

Vzhledem k tomu, že od německé invaze v červnu 1941 trpěla země nedostatkem materiálů, bylo zcela nemyslitelné, že by o no-

vou uniformu prostě zažádal. V důsledku toho bylo oblečení, ve kterém chodil, přes dva roky staré a skoro každý den nosil to samé. Když teď ale ze Spojených států proudila pomoc – všechno od tanků přes oblečení až po konzervy s růžovým masem, kterému se obecně říkalo „druhá fronta“ –, přísná kontrola zboží se začala uvolňovat a krejčí jako Linskij mohli získat materiály pro provozování svého řemesla.

Kirov si předtím říkal, že by současné oblečení mohl nosit ještě tak rok. *Ale když si těch nedostatků všimne i člověk, jako je Poskrebyshev, pomyslel si, tak je už nejspíš opravdu načase pořídít si nové.*

I když to Kirov nechtěl přiznat, Linskij byl dobrý krejčí. Nebyla jeho chyba, že si u něho Pekkala objednával svršky, které vypadaly jako repliky z dob dávno minulých, kam ostatně jako by patřil i inspektor. Je pravda, že Kirov Pekkalovi rád připomínal, že Linskij je známý především jako člověk, který vyrábí šaty pro mrtvé vystavené při pohřbu v otevřené rakvi. Bylo poměrně logické, že si Smaragdové oko nakonec vybral krejčího, jako je Linskij, tím spíš, že Pekkalo-va rodina ve Finsku byli funebráci.

Dobře míněnými vtípky však Kirov zakrýval skutečnost, že je velmi rozpačitý z vlastního vzhledu. Byl vysoký, s propadlým hrudníkem a zoufale hubenými lýtky. Když si nasadil čepici, jež byla součástí uniformy, uši mu trčely do stran, a v pase byl tak hubený, že mu jeho těžký hnědý opasek s pouzdrem na pistoli, jehož přezka byla zdobena srpem a kladivem, neustále klouzal po břicho sem a tam. Nejvíce se styděl za svůj hubený krk, který podle jeho názoru trčel z vysokého límečku tuniky jako stonek nějaké bledé květiny v květináči. Od chvíle, kdy vstoupil do NKVD, nosil jen erární oblečení. Přírozená šetrnost mu bránila v tom, aby za uniformu zaplatil, když ji mohl dostat zadarmo, ale přidělené oděvy mu nikdy úplně neseseděly.

Možná je načase, abych poslechl Poskrebyševa, pomyslel si Kirov, když se zvedal ze židle. Ostatně nemůžu soudruhovi Stalinovi podávat hlášení v uniformě, která se hodí akorát tak na bojiště. V tu chvíli ho náhle napadlo, jestli to náhodou nebyl sám Stalin, kdo přišel s touto námitkou, a zda Poskrebyšev jen nepředával vzkaz. Ta představa ho velmi zneklidnila, ty, kdo se neřídí jeho radami, trestal Stalin velmi rychle. Nyní už Kirov nepochyboval. Je načase pořídit si novou uniformu. Major jen doufal, že pokud je Pekkala nějakým zázrakem opravdu stále naživu, nikdy se o jeho cestě k Linskému nedozví.

Pohazuje si klíči od auta, seběhl Kirov po schodech na ulici a vyrazil ke krejčímu.

(Poštovní razítko: Nižnij Novgorod, 14. června 1937)

Automobilka Ford

Blok 3 dělnických ubytoven, „Dům svobody“

Nižnij Novgorod, Sovětský svaz

Chlapi, píšu vám narychlo.

At' už to otevře kdokoli z vás, doufám, že to přečte ostatním. Po pravdě řečeno, budu nejspíš potřebovat vaši pomoc. Má situace se v poslední době změnila. Vysvětlování by bylo na dlouho, ale věc se má tak, že posílám rodinu zpátky do Ameriky. Předpokládám, že to bude jen dočasné, ale budou potřebovat nějaké bydlení, a protože rodina mé ženy je rozestá po celém Středozápadě, myslím, že by bylo lepší, kdyby s dětmi zůstala ve čtvrti, kde má přátele, jako jste vy. Bude potřebovat ubytování. Znáte Betty. Stačí jí málo a ráda si na živobytí vydělá, jakkoli to jen půjde. Neprosil bych vás o pomoc, kdyby to nebylo opravdu důležité. Ale teď vás prosím. Předpokládám, že se maximálně za pár měsíců vrátí zpátky domů. Podle toho, jak se budou věci uvyjíet, se k ní připojím za pár dnů či týdnů, ale myslím, že bude nejlepší, když ona a děti odjedou okamžitě. Nevím, jestli máte nějaké zprávy od ostatních, kteří sem přijeli, čímž myslím cokoli, co by se týkalo konkrétně mé osoby, ale pokud ano, tak prosím pamatujte, že každý příběh je jako mince: má dvě strany. Všechno vám vysvětlím, až vás zase uvidím, což bude, doufám, zanedlouho.

Váš starý kamarád Bill Vaska

Pneumatiky Kirovovy otlučené emky rytmicky poskakovaly po dlážděné silnici.

Podvozek emky se skřípavě kolébal na opotřebovaných pružinách, zatímco Kirov mechanicky projížděl jednou ulicí za druhou. Minul silniční zátarasy vytvořené z rozbité železnice, které zde ležely už od zimy roku 1941, kdy se předsunutá jednotka německé skupiny armád Střed dostaly na dohled od Moskvy a obsazení hlavního města se jevilo jako neodvratné. Nyní jako by ty kusy kolejí, tvořící pugety rezavého kovu, patřily spíše do jiného vesmíru než do dnešního Ruska.

Kirov konečně zastavil u obrubníku před Linského podnikem. Bylo to v ponuré ulici, tak plné ledu a sněhu vrcholící zimy, že se sem odvážilo jen pramálo aut. Dokonce i v létě tu bylo kvůli vysokým budovám málo světla, s výjimkou chvil, kdy slunce stálo lidem přímo nad hlavou.

Kirov vystoupil z auta, zarazil se a rozhlédl se kolem. Kromě muže, který koštětem z velkých větví odmetal sněhovou břečku z chodníku, tam nikdo nebyl. Přesto měl Kirov pocit, že ho někdo sleduje. Stejný pocit ho od Pekkalova zmizení přepadl už tolikrát, až se major začal strachovat, zda nezačíná být paranoidní. Se zaťatými zuby prohlížel okna okolních budov, pohled mu však opětovaly jen prázdné okenní tabulky. Zkontroloval oba konce ulice, ale byl tam jenom metař, který otočený zády k němu systematicky uklí-

zel chodník. Kirov si nakonec zoufale povzdechl nad svou chatrnou příčetností a vrátil se k důvodu své cesty.

Linského okna se za ty roky od chvíle, kdy se Kirov o existenci tohoto výstředního obchůdku dozvěděl, vůbec nezměnila. Komplikované květinové vzory vyleptané do rohů okna z mléčného skla svým stylem připomínaly spíš devatenácté než dvacáté století.

Vnitřní prostor obchodu byl stísněný a špatně osvětlený, s ošoupanou dřevěnou podlahou a velkým zrcadlem na jednom konci. Na druhé straně místnosti si zákazníci stoupali na stupínek, když jim krejčí bral míry na šaty. Zeď za stupínkem byla polepena tmavě zelenou tapetou se vzorem svíse se vinoucího břechtanu zlaté a červené barvy. Kirovovi připadalo, že dekor vypadá jako husté křoví, skrz něž by se mohl protáhnout do nějaké tajné zahrady na druhé straně. Proti vstupu do obchodu kraloval velký dřevěný pult, na kterém trůnila starožitná pokladna s mosaznou značkou výrobce M. Righetthiho z Boloně. Po obou stranách pokladny ležely malé misky se špendlíky, knoflíky a otrhaným žlutým krejčovským metrem, stočeným jako had, který se chystá k útoku.

Za tím vším stál Linskij osobně. Byl to starší, štíhlý a dobře stavený muž s růžovými tvářemi, bledě modrýma očima a vlasy učesanými tak naplocho, že by mu na hlavě mohl stát popelník a nespádl by. Měl tenké, ušklibavé rty, jež mu dodávaly trvale pohrdavý výraz, který si Kirov prostě nemohl nebrat osobně.

„Soudruhu Linský,“ řekl, sňal si čepici a rázně si ji vrazil pod pravou paži.

„Majore Kirove,“ pokývl Linskij hlavou, aby ho zdvořile přivítal. „Soudruh Poskrebyšev zmínil, že se možná zastavíte.“

Kirov cítil, jak se mu do tváře valí krev, když si představil, jak se asi museli nasmát na jeho úkor. „Chtěl jsem se tady zastavit tak jako tak,“ zamumlal.

V koutcích očí starého krejčího se objevily vrásky mírného pobavení. „Soudě podle stavu vaší uniformy, majore, rozhodně nepřicházíte zbytečně brzy.“

Kirov zatal čelisti. „Kdybychom mohli začít,“ prohlásil.

„Rozhodně,“ odušil Linskij. Otevřel zásuvku, vytáhl z ní černou krabici a rychle prohrabával zmuchlané dokumenty uvnitř. Po chvíli vyndal dopis a podal ho Kirovovi.

„Co to je?“ zeptal se major nechápavě.

„Pravý důvod, proč jste tady,“ odpověděl Linskij.

„Pravý důvod? Nechápu.“

„Ale pochopíte, majore Kirove.“

Kirov opatrně uchopil obálku, otevřel ji a vyňal papír, který v ní byl uložen. Začel se a naklonil hlavu ke straně, jako by náhle ztratil rovnováhu.

Dopis psaný na stroji byla objednávka nového oblečení, konkrétně dvou hnědých manšestrových kalhot z 600gramové látky, tří bílých lněných košil bez límce s perleťovými knoflíčky, dvou vest z tmavě šedého bedfordského manšestru a jednoho dvouvrstvého kabátu z crombieské vlny podšíitého hedvábím v barvě námořnické modři. Na spodní straně bylo datum specifikující, kdy by zakázka měla být hotová.

Kirov rozeznával důvěrně známé modely a materiály a pocítil, jak se mu stahuje hrdlo. „To oblečení je pro Pekkalu?“

„Působí to tak,“ odpověděl Linskij.

„A je to staré dva týdny!“

„Ano.“

„Takže jste ho viděl!“

Linskij zakroutil hlavou.

Kirov zvedl list papíru. „Tak odkud to máte? Přišlo to poštou?“

„Někdo to strčil pode dveřmi.“

„Tak jak si můžete být jistý, že to je pro inspektora? Uznávám, že neznám nikoho jiného, kdo se takhle obléká, ale...“

„Nejde jen o to oblečení,“ vysvětloval Linskij. „Ale o látky. Nikdo kromě Pekkaly by nevyžadoval crombieskou vlnu nebo bedfordský manšestr. To jsou anglické látky, kterých shodou okolností trošičku mám. A jediný člověk, který ví, že je mám, je ten, kdo mi je přivezl ještě před revolucí, když jsem provozoval živnost v Gostinném dvoře v Petrohradě! Nechal mi ty látky, abych mu z nich mohl vyrábět oblečení, které chtěl. A tak jsem to také dělal, po mnoho let. Pro Pekkalu a nikoho jiného. I míry jsou jeho, majore. Není pochyb o tom, kdo tu zakázku zadal. Je to přesně totéž, co si u mě vždy objednával. Tedy, skoro přesně.“

„Co myslíte tím ‚skoro‘?“ zeptal se Kirov.

„Kabát má určité modifikace.“

„Jaké modifikace?“

„Malé kapsy, dva tucty všité na levé vnitřní straně.“

„Jak přesně velké jsou ty kapsy?“

„Čtyři centimetry hluboké a dva široké.“

Na kulku je to příliš velké, pomyslel si Kirov.

„Je toho víc,“ pokračoval Linskij. „Také si objednal, že na pravou vnitřní stranu má být našito několik řemínků.“

„K čemu? Vyplývá to z toho?“

Linskij pokrčil rameny. „Psal dvojité látkové řemínky, takže ať už na ně chce uvazovat cokoli, musí to být dost těžké. Bylo kvůli tomu potřeba vyztužit celou pravou stranu kabátu.“

„Říkáte, že těch řemínků bylo víc?“

„Ano. Tři.“

„Odpovídá jejich rozložení nějakému konkrétnímu tvaru?“

„Nic mě nenapadá. S těmi řemínky jsem si lámal hlavu docela dlouho.“

„A to oblečení už jste ušil?“

„Samozřejmě, přesně podle instrukcí.“

Kirov obrátil pozornost zpět k papíru ve své ruce. „Podle toho, co se tu píše, to už touhle dobou mělo být předáno.“

„Ano, majore.“

„Ale říkáte, že Pekkalu jste neviděl.“

„Ne.“

„Tak kde je to oblečení? Můžu ho vidět?“

„Ne, majore. Je pryč.“

„Pryč?“ Kirov sraštil čelo. „Chcete říct, že ho někdo *ukradl*?“

„Ne tak úplně, majore.“ Linskij odhrnul tmavě modrý závěs, za kterým se schovávala šedivá kovová tyč. Viselo na ní několik nově dokončených obleků, jež čekaly, až si je jejich majitelé přijdou vyzvednout. „Když bylo vše připraveno k vyzvednutí, pověsil jsem to sem, jako to dělám se všemi dokončenými objednávkami. Když jsem ovšem následujícího dne přišel do práce, to oblečení chybělo. A zámek byl vypáčený.“

„Ohlásil jste vloupání?“

„Ne. Nic nebylo ukradeno.“

„Ale vždyť jste říkal, že vás vykradli!“

„To oblečení bylo pryč, ale peníze za zakázku byly zavěšeny v malém koženém váčku na tyči v místě, kde předtím viselo oblečení.“

„Nebyla uvnitř nějaká zpráva?“

„Jenom peníze.“

„Ten kožený váček pořád máte?“

„Ano, někde tu je.“ Linskij se chvíli hrabal v zásuvce a pak vytáhl váček, jaký obvykle používají ruští vojáci ke skladování svých přídelů tabáku *machorka*. Váčky se vyráběly z kulatého kusu kůže, do něhož byly po obvodu vyraženy otvory, jimiž se provlékl látkový provázek. Když se utáhl, kůže získala tvar váčku. Váček, který Linskij Kirovovi

podal, byl – jako většina váčků toho typu – vyroben z měkké, hladké kůže, protože se počítalo s tím, že ho voják bude nosit na krku, aby tabák nenavlh.

„Čím zaplatil?“ zeptal se Kirov. „Zlatem? Stříbrem?“

„Nic tak mimořádného, obávám se. Prostě bankovkami. Tak.“

„Nebylo na nich něco napsaného? Mohl tam být vzkaz.“

„To mě napadlo,“ odpověděl Linskij, „ale byla to jen hrst peněz, jaké má v kapse každý, kdo chodí do mého obchodu.“

„A to všechno se stalo skoro před týdnem.“

„Před pěti dny, abych byl přesný.“

„A proč jste o tom nikomu až doteď neřekl?“

„Řekl,“ odpověděl Linskij. „Den poté, co to oblečení zmizelo, jsem o tom řekl soudruhu Poskrebyshevovi, který si sem přišel vyvednout svou novou tuniku.“

„Řekněme si to na rovinu. Nedůvěřujete mi natolik, abyste mi dal vědět, že Pekkala, se kterým jsem pracoval přes deset let, se s nejvyšší pravděpodobností objevil přímo ve vašem obchodě, i když ho má celý svět za mrtvého? A jediný člověk, kterému se rozhodnete svěřit, je Poskrebyshev?“

Linskij se naklonil přes pult. Chvilí mlčel a jenom na Kirova zíral svýma očima barvy starého ledovce. „Nebude vám vadit, když budu mluvit úplně otevřeně, majore?“

„Mám pocit, že i kdybych řekl, že bude, tak mi to stejně povíte.“

„Na světě je jen hrstka lidí, kterým jsem kdy věřil,“ řekl Linskij, „a vy a vaši vrazi z Vnitřní bezpečnosti jste jich už před dávnou dobou většinu zabili. Nezpochybňuji vaši loajalitu, majore, jenom si nejsem jistý, vůči komu jste vlastně v poslední době loajální. Pokud jde o Poskrebysheva, s tím jsem se o Pekkalovi bavil už mnohokrát předtím a vím, že by – stejně jako já – udělal všechno pro to, aby Smaragdovému oku pomohl. Jen doufám, že jeho instinkty jsou

správné a že vy, majore, využijete všechny dostupné prostředky, abyste zajistil Pekkalův bezpečný návrat.“

„Přinejmenším na tom se shodneme,“ řekl Kirov a vrátil Linskému kožený váček na tabák.

Linskij odmítavě zvedl ruce. „To si nechte, majore. Možná ho jednoho dne – a doufejme, že to bude brzy – budete moci vrátit našemu společnému příteli. A teď,“ pokynul rukou ke stupínku na druhé straně místnosti, „kdybyste byl tak laskav a postavil se tam, abych vám mohl vzít míry na novou uniformu.“

„Je to teď opravdu nutné?“ zeptal se Kirov.

Linskij na něj šibalsky pohlédl. „Proč byste sem jinak chodil, soudruhu majore?“

* * *

Po krátkém rozhovoru s majorem Kirovem v chodbě před Stalinovou kanceláří se Poskrebyšev vrátil ke stolu a ihned pokračoval v razítkování úředních listin. Ruce se mu ale třáslы tolik, že faksimile Stalinova podpisu rozmazával. Nakonec toho musel nechat. Složil dlaně do klína, zhluboka dýchal a snažil se utišit překotný tlukot svého srdce.

Od chvíle, kdy se mu Linskij svěřil, věděl, že s tou informací nemůže jít za Stalinem. Pokud šlo o jeho nadřazeného, je Pekkala buď už mrtvý, anebo – pokud se znovu objeví – brzy bude. Navzdory tomu, co Stalin říkal majoru Kirovovi, Poskrebyšev ze zkušenosti věděl, že rozsudky smrti jako ten, který byl vynesен nad Pekkalou, bývají rušeny jen zřídka, pokud vůbec. Pekkalovi teď může pomoci jen Kirov a Poskrebyševova loajalita vůči inspektorovi vyžadovala, aby o novinkách od Linského řekl majorovi. Ale jak? Zavolat mu nemohl. Všechny hovory v Kremlu byly monitorovány, dokonce